

Onderwerp Jaarprogramma archeologie 2014

Steller G.L.G.A. Kortekaas

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 3678230 Bijlage(n) - Ons kenmerk 4369821

Datum 27-05-2014 Uw brief van - Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

1. Inleiding

Voor u ligt, ter uwer informatie het Jaarprogramma Archeologie 2014. Dit is een overzicht van te verwachten archeologische werkzaamheden in 2014 met een kostenraming en een dekkingsplan. Voor het archeologisch onderzoek zelf wordt in de meeste gevallen dekking gevonden in de betreffende projectbegrotingen. Dit geldt zowel voor particuliere als overheidsprojecten. Voor dekking van de nadeelcompensatie archeologiekosten en de overige archeologielasten stelt u jaarlijks een budget beschikbaar. Dit bestedingsprogramma leidt niet tot een begrotingswijziging.

2.1 Bestedingsprogramma ISV-Archeologie 2014

Sinds 1985 heeft u voor archeologisch onderzoek een budget beschikbaar gesteld. Gedurende de afgelopen jaren was dit € 300.000 afkomstig uit het Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing –III, zoals reeds opgenomen in de gemeentebegroting 2014. Daarnaast ontvangen we uit de excessieve kostenpost van het Rijk 11 eurocent per voordeur, totaal bijna € 18.000 per jaar. Daarnaast is vanuit het budget 2013 nog 36.000 beschikbaar voor de afwikkeling van de aangevane verplichtingen. Het totaal besteedbare budget voor 2014 is daarmee € 354.259. Tegenover deze baten staan vaste lasten, incidentele lasten en reserveringen voor bestedingen op grond van vastgelegd beleid (zie tabel volgende pagina). Er wordt geen kostenoverschrijding voorzien. Tussen de afzonderlijke projecten kan worden geschoven, maar er worden niet meer verplichtingen aangegaan dan dat het beschikbare budget toelaat.

In de Beleidsregels Archeologie (2011) was aangekondigd dat per jaar € 120.000 zou worden gereserveerd voor de jaarlijkse nadeelcompensatie. De ervaring leert dat een minder hoge reservering afdoende is. Als gevolg van de daling van het aantal bouwaanvragen, is het beslag op de regeling geringer dan verwacht.

<u>Vaste lasten:</u>	
* kosten van depotruimte, onkostenvergoeding aan de vrijwilligersorganisatie Stichting Monument en Materiaal en bijdragen aan lederz voor de inhuur van twee archeologisch medewerkers	€ 44.000
* kosten voor conservering van vondsten, documentatie, publicatiekosten e.d.	€ 27.649
<u>Incidentele lasten:</u>	
* bijdrage expositie Bommen Berendtour 2014 NSM	€ 2.000
* expositie stadsarcheologie en bouwhistorie in NSM	€ 7.250
* inspectie van onze gemeentelijke archeologische monumenten	€ 7.500
* onderhoud expositie 25 jaar gemeentelijke archeologie in NSM	€ 1.500
* reservering t.b.v. de CWK invoer archeologische gegevens, rapporten en foto's	€ 50.000
* reservering t.b.v. de CWK vervaardigen van de kaart	€ 50.000
<u>Reservering:</u>	
* nadeelcompensatie in 2014	€ 108.500
<u>Verplichtingen:</u>	
* nadeelcompensatie en rapportages 2013	€ 36.616
* nadeelcompensatie en rapportages voorgaande jaren	€ 19.244
TOTAAL	€ 354.259

2.2 Bekostiging van archeologisch onderzoek uit niet-ISVmiddelen

Het uitvoeren van archeologisch (voor)onderzoek is sinds 2007 een wettelijke verplichting, naar het principe dat de verstoorder betaalt. Een belangrijk deel van de archeologiekosten komt dus voor rekening van afzonderlijke projecten. Dit geldt voor de initiatiefnemers, maar ook voor de gemeente zelf.

Het veldonderzoek Grote Markt-oostzijde/Groninger Forum is in 2012 binnen de gestelde tijd afgerond; de omvangrijke uitwerking en verslaglegging zal in 2014 worden aanbesteed, waarbij het streven is naar afronding aan het einde van dit jaar. Uw raad heeft voor de archeologie binnen het project Grote Markt-oostzijde Groninger Forum in totaal € 3.2 miljoen beschikbaar gesteld. De uitwerking en rapportage vallen binnen het taakstellende budget (€ 810.000).

De overige bijdragen uit andere gemeentelijke projecten belopen ten minste € 48.067.

3.1 Erfgoedverordening en bestemmingsplannen

Duidelijk maken dat archeologie bij ingrepen in de bodem een factor van belang is, was één van de doelen van de aanpassing van de Monumentenwet in 2007. Om dat te bereiken wordt ieder te actualiseren of nieuw te maken bestemmingplan voorzien van een archeologieparagraaf. Daarin staan de consequenties voor de initiatiefnemer bij bodemverstoring. De in 2010 door u vastgestelde *Erfgoedverordening* vormt een tijdelijk noodverband voor bestemmingsplannen die nog niet geactualiseerd zijn.

De keuze waar wel en niet opgegraven moet worden is gestoeld op de archeologische verwachtingswaarde van een locatie. Uit de zich aandienende projecten wordt door ons vervolgens op vakinhoudelijke gronden een keus gemaakt waar archeologisch onderzoek het

meest kansrijk is. De belangrijkste overwegingen daarbij zijn de kansen die een onderzoek biedt om de kennis over de historische en/of ruimtelijke ontwikkeling van Groningen te verrijken. Daarbij wordt zorgvuldig bekeken of een voorschrift niet leidt tot onredelijke lasten voor de aanvrager en/of voor de gemeentelijke middelen (nadeelcompensatie), en of de financiële inspanning in verhouding staat tot het te verwachten archeologisch resultaat. De verantwoordelijkheid voor het uitvoeren en financieren van het archeologisch onderzoek ligt primair bij de initiatiefnemer.

Omdat een initiatiefnemer door de archeologie-regelgeving met onredelijk hoge kosten kan worden geconfronteerd, hebben wij een nadeelcompensatie-regeling in het leven geroepen. Daarvoor hebben wij budget gereserveerd in het bestedingsprogramma, zie 2.1. Deze regeling is verwoord in de Beleidsregels Archeologie op Groninger wijze en wordt dit jaar aangepast aan u voorgelegd, indien de middelen voor die regeling wegvallen.

3.2 Cultuurhistorische WaardenKaart

Voor de vakinhoudelijke keuze wordt gebruik gemaakt van gegevens van de rijksoverheid (zie o.a. www.kich.nl) en de Nationale Onderzoeksagenda Archeologie (zie: www.noaa.nl), aangevuld met resultaten van eerder onderzoek binnen de gemeente. De NOaA bevat de laatste stand van kennis en biedt vragen voor toekomstig onderzoek, maar verdient lokaal uitwerking om keuzes beter te kunnen onderbouwen en vooral inzichtelijk te maken. Een lokale onderzoeksstrategie is in toenemende mate van nut bij het voor niet-archeologen inzichtelijk maken van de onderzoeksopgave. Belangrijk daarbij en als basis voor de wettelijk verplichte archeologische beleidskaart is een goed overzicht van de kennis. Die wordt verzameld in de gemeentelijke Cultuurhistorische WaardenKaart (CWK) (<http://fleximap.groningen.nl/gnmaps/monumenten/>), die in wording is. Voor afronding van deze belangrijke, digitale kaart met aanhangende informatie wordt in 2014 €100.000 gereserveerd. Deze informatiebron is voor een breed publiek toegankelijk en vindt in 2015 afronding.

4.1 Beleid: Opgravingsvergunning, aanbesteding en gemeentelijke bewaarplaats

Sinds 1993 is de gemeente in het bezit van een opgravingsbevoegdheid, zoals vrijwel alle grotere gemeenten in Nederland. Hiermee kunnen wij zelfstandig opgravingen uitvoeren samen met de Stichting Monument en Materiaal. De opgravingsvergunning is in 2013 verlengd tot begin 2015. Van deze vergunning werd alleen gebruik gemaakt bij gemeentelijke projecten. Daarvoor moesten we archeologen uit de markt inhuren. Het is echter efficiënter de uitvoering van opgravingen in de markt te zetten, met inhoudelijke sturing vanuit de gemeente. Nu ook de verlening van die bevoegdheid onderhavig gaat worden aan certificering (vanuit de markt), rijst de vraag naar nut en noodzaak van die vergunning voor de gemeente. In het beleidsplan erfgoed komen we hierop terug.

In toenemende mate is het noodzakelijk gemeentelijk archeologisch werk aan te besteden. Daarom is in 2011 in een raamcontract al het gemeentelijk archeologisch vooronderzoek aanbesteed. Voor de opgraving van de Grote Markt-oostzijde is dit ook gebeurd. Omdat we het belangrijk vinden een project tijdens de uitvoering inhoudelijk te kunnen sturen - archeologie blijft onvoorspelbaar - is daarbij gekozen voor aanbesteding op basis van regie en niet voor uitbesteding van het gehele onderzoek, van veldwerk tot en met rapportage. Randvoorwaarden daarbij zijn dat het veldwerk wordt afgerond binnen de

beschikbare tijd en dat de kosten van het archeologische onderzoek (veldwerk én uitwerking/rapportage) binnen de vastgestelde financiële grenzen blijven.

De gemeentelijke bewaarplaats voor bodemvondsten (en documentatie) is door de Provincie Groningen officieel als archeologisch depot aangewezen, zodat de eigendom van vondsten en documentatie ook in de toekomst bij de gemeente ligt. Het tekort aan ruimte is opgelost door extra ruimte te huren bij het interprovinciale depot te Nuis.

4.2 Archeologen binnen de gemeente

De gemeentelijke archeologie bestaat in de kern uit twee gemeentelijke archeologen en de depotbeheerder/conservator, vanouds aangevuld met twee medewerkers via de vroegere banenpoolregeling, nu via Iederz. Daarnaast zijn er ongeveer tien vrijwilligers van de Stichting Monument en Materiaal actief, circa 5 FTE. De financiering van de medewerkers van Iederz en de vrijwilligers is gekoppeld aan middelen uit het ISV-III.

5.1 Archeologie en publiek

Een uit de opgravingsvergunning voortvloeiende verplichting is het publiceren van de opgravingsresultaten. De oude achterstand wordt dit jaar ingelopen met het publiceren van de resultaten van de opgraving Boterdiep/CiBoGa. De basisrapporten worden op het internet gepubliceerd in de serie Stadse Fratsen (zie:

<http://www.stichtingmenm.nl/index.php/publicaties/stadse-fratsen>) en gelinkt aan de Cultuurhistorische waardenkaart op de gemeentelijke website. Beknopte op een breed publiek gerichte verslagen worden onder meer in ons Jaarboek *Hervonden Stad* gepubliceerd en ook op internet. Ook deze publicaties worden geografisch aan de CWK gekoppeld.

In 25 jaar tijd – vanaf september 1988 - is vanuit de gemeente, samen met onder andere de Stichting Monument en Materiaal een schat aan archeologische informatie en vondsten verzameld. Verspreid over rapporten, in de jaarboeken en in publicaties is daarvan melding gemaakt. Het aanbod van het Noordelijk Scheepvaartmuseum, om de gemeentelijke archeologie in dat museum een thuishaven te geven heeft in 2013 en begin 2014 geleid tot daadwerkelijke actie. Voor de duur van 10 jaar werd een bruikleenovereenkomst met het Scheepvaartmuseum gesloten, om met inbreng van de gemeentelijke kennis de Stad-Groninger archeologica daar te exposeren. De aftrap is de expositie en het gelijknamige boek *Lagen in Stad*, over 25 jaar gemeentelijke archeologie in 25 feiten en verhalen.

De samenwerking met het Noordelijk Scheepvaartmuseum past volledig binnen ons coalitieakkoord. Het biedt een podium voor presentatie van archeologische onderzoeksresultaten en het komt tegemoet aan de wens van het museum zich meer op de historische stad te richten. Daarmee wordt de stad verrijkt.

5.2 Archeologie en erfgoed na 2014.

De rijksoverheid heeft besloten het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) met ingang van 2015 te beëindigen. Over het al dan niet voortzetten van de activiteiten zullen wij een voorstel doen bij de begrotingsbehandeling 2015.

Wij verwachten u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over het archeologisch onderzoek in 2014 in de gemeente.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Bijlage 1

Voorgenomen archeologische onderzoeken in 2013 met raming van de kosten en voorgenomen dekking.

Lasten	Baten	verplichting	Kosten	Dekking	Dekking	Dekking	Dekking	Dekking
			Totaal, ramingen	ISV 2013	ISV 2014	budget Grote Markt-	Diverse projecten gemeente	private projecten/sponsoring
Opgravingen								
gemeentelijke projecten								
Grote Markt OZ/Gron. Forum uitwerking en rapportage (taakstellend voor aanbesteding)		voorschrift	€ 810.000			€ 810.000		
Boterdiep schots 8 + 9 rapportage		voorschrift	€ 8.207	€ 8.207				
Riolering Rivierenbuurt fase 2		voorschrift	PM				PM	
ringweg oost vooronderzoek en herinrichting (provincie, gemeente)		voorschrift	€ 2.500					PM
SOZAWE en station Europapark station rapportage (taakstellend)		voorschrift	€ 27.360	€ -	€ 27.360		PM	
Kleine der A kademuur		voorschrift	PM				PM	
Vismarkt 5 uitwerking en rapportage (geen voorschrift mogelijk)			€ 4.000	€ 1.500	€ 2.500			
Hoge der A 6 (geen voorschrift mogelijk)			€ 4.500		€ 4.500			
Noorderbinnensingel riolering		voorschrift	PM				PM	
Oude Kijk int. Jatstraat 4 (geen voorschrift mogelijk)			€ 1.500		€ 1.500			
onvoorzien en onbekend			€ 10.000		€ 10.000			
subtotaal			€ 868.067	€ 9.707	€ 45.860	€ 810.000	PM	PM
Niet-gemeentelijke projecten								
excessieve kosten via Beleidsregels								
Zuidelijke ringweg (RWS)		voorschrift	onbekend			PM		PM
Steentilstraat 43		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Steentilstraat 29-31		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Kleine der A 1-3		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Helperszoom spoortunnel (RWS)		voorschrift	onbekend		PM			PM
Akerkstraat/Stoelraaijerstraat		voorschrift	onbekend		PM			PM
Ged zuiderdiep 144		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Ged zuiderdiep 7-9		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Lutkenewstraatje		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Zilversterweg 8		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Zernikelaan entrance		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Westerseweg 2		voorschrift	onbekend		€ 1.500			
Onbekend		voorschrift	onbekend		€ 95.000			
excessieve kosten regeling vóór 2011								
Hoge der A 3 en 4 rapportage en afrekening nadeelcompensatie		voorschrift		PM	PM	PM		PM
Akerkstraat 20 voorschrift ca 2004		voorschrift		PM	PM			
Nieuweweg-Oostersingel voorschrift 2008		voorschrift		PM	PM			PM
Reitmakersrijge voorschrift 2008		voorschrift		PM	PM			PM
onvoorzien en PM			€ 10.000		€ 10.000			
subtotaal			€ 10.000	€ -	€ 118.500			
Waarnemingen, verkenningen en waarderungen								
diverse vooronderzoeken								
archeologische monumentenwacht (beleidsregels)			€ 7.500		€ 7.500			PM
subtotaal			€ 7.500		€ 7.500			
Conservering vondsten, specialistisch onderzoek en depot								
Conservering/datering								
Huur depot Nuis 2013 (contract)		vast	€ 6.000		€ 6.000			
onderhoud depotruimte			€ 1.500		€ 1.500			
Damsterdiep herplaatsing beren		PM			PM		PM	
onvoorzien			€ 5.000		€ 5.000			
subtotaal			€ 27.745		€ 27.745			
Cultuurhistorische Waardenkaart en publiciteit								
Cultuurhistorische WaardenKaart, digitalisering archeologie depot								
Cultuurhistorische WaardenKaart, verwerking in kaart			€ 69.549	€ 19.549	€ 50.000			
expositie 25 jr gem. archeologie ROEZ en scheepvaart museum			€ 50.000		€ 50.000			
publicatie- en expositiekosten divers			€ 8.760	€ 7.360	€ 1.400			
subtotaal			€ 128.309	€ 26.909	€ 101.400			
Diversen								
Vergoeding M&M, vrijwilligers, depot, etc.								
Vergoeding lederz 2FTE		afpraak	€ 40.000		€ 40.000			
subtotaal		verplichting	€ 4.000		€ 4.000			
subtotaal			€ 44.000		€ 44.000			
totaal			€ 975.322	€ 17.067	€ 354.255	€ 810.000	PM	PM
Baten								
Bijdrage ISV-II programma Archeologie 2014								
Restant ISV-II programma archeologie 2013	300.000							
11ct excessieve kosten toedeling/voordeur (2014)	36.255			€ 19.188				
Totaal besteedbaar in 2014	354.255					€ 354.255		
resultaat						€ -		